

irlanda paskalya ayaklanması'nın yüzüncü yılı

Jordan Shilton

haziran 2016

Bu broşürde yer alan metinler,
Dördüncü Enternasyonal'in Uluslararası Komitesi'nin yayın organı
Dünya Sosyalist Web Sitesi'nden (wsws.org)
ve *Toplumsal Eşitlik*'in web sitesi toplumsalesitlik.org'dan alınmıştır.
İletişim için: iletisim@toplumsalesitlik.org
toplumsalesitlik@gmail.com

İrlanda Paskalya Ayaklanması'nın yüzüncü yılı

Jordan Shilton

Bu hafta, İrlanda genelinde, Dublin'deki Paskalya Ayaklanması'nın yüzüncü yıldönümünü anmak için etkinlikler gerçekleşiyor. Britanya emperyalizminin asırlar süren acımasız baskısına karşı ayaklanma, 24 Nisan 1916 Pazartesi, Paskalya Bayramı'nda başlamış ve altı gün sürmüştü.

Savaşanlar arasında azınlıkta olmasına rağmen, ayaklanmaya, siyasi olarak, sosyalist James Connolly'nin önderlik ettiği İrlanda Yurttaş Ordusu (ICA) öncülük ediyordu. Çoğunluk, İrlandalıların çıkarlarını Britanya'ya karşı silah zoruyla savunmadan yana bir program temelinde 1913'te kurulmuş olan milliyetçi İrlandalı Gönüllüler'in üyesiydi. Toplamda 1.600 civarında isyancı, Dublin kent merkezinde, ünlü Merkez Postanesi dahil, önemli binaları ele geçirdi.

James Connolly

Ayaklanma, aradan geçen yıllar içinde, İrlanda kapitalist devletinin kuruluşunun manevi başlangıcına işaret eden milliyetçi bir efsaneye dönüştürüldü.

İrlanda Cumhuriyeti'nin dört bir yanında düzenlenen kutlamalar bu yıl devlet tarafından finanse ediliyor ve tüm düzen partilerini, sendikaları ve diğer büyük kurumları kapsıyor. Bir temsilci göndermesi için, Britanya kraliyet ailesine bile davetiye gönderildi.

Bu resmi sponsorluk, Paskalya Ayaklanması'nın anlamı üzerine, bu önemli devrimci mücadeleden gerekli dersleri çıkarmayı zorlaştıran yaygın bir kafa karışıklığı yaratmış durumda. Yüzüncü yıldönümüne uygun bir anma hazırlığı, yaşanan şeyin ne olduğunun ve onun hangi bağlam içinde geliştiğinin yeniden incelemesini gerektirir.

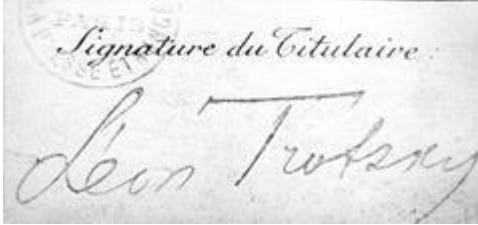
Dünya savaşı ve 1914 ihaneti

Ayaklanmanın ulusal bir olay olduğu yönündeki ardı arkası kesilmeyen iddiaların aksine, onun kökleri, kapitalizmin, iki yıldan kısa süre önce I. Dünya Savaşı'nın başlaması ile patlamış olan küresel krizindeydi.

Savaş, emperyalist güçler arasında 19. yüzyılın sonlarından itibaren derinleşen çatışmalardan kaynaklanmıştı. Onun nedenleri, Lev Troçki tarafından, *Savaş ve Enternasyonall*'de şöyle ifade ediliyordu:

“Şimdiki savaş, özünde, üretici güçlerin ulusun ve devletin siyasi biçimine karşı bir isyandır. Bu, bağımsız bir ekonomik birim olarak ulus devletin çöküşü anlamına gelmektedir...”

“Kapitalizm, ulus devlet aracılığıyla, dünyanın tüm ekonomik sistemini devrimciştirdi. O, bütün gezegeni, büyük güçler arasındaki rekabetten geçinen gruplara ayrılmış uydular, küçük uluslar etrafında, büyük güçlerin oligarşileri arasında bölmüş durumdadır. Dünya ekonomisinin kapitalist temel üzerinde gelecekteki gelişimi, tek ve aynı kaynaktan, yeryüzünden elde edilmesi gereken

1915'te Troçki

kapitalist sömürünün yeni ve durmadan yeni alanları uğruna sonu gelmeyen bir mücadele anlamına gelmektedir. Militarizm bayrağı altındaki ekonomik rekabete, insan ekonomisinin en temel ilkelerini ihlal eden soygun ve yıkım eşlik etmektedir. Dünya üretimi, yalnızca ulus ve devlet tarafından üretilmiş kargaşaya karşı değil, ama aynı zamanda, artık barbarca düzensizliğe ve kaosa dönüşmüş olan kapitalist ekonomik örgütlenmelere karşı da isyan etmektedir.” [vurgular sonradan]

İkinci (Sosyalist) Enternasyonall'in emperyalizme ve savaşa yönelik ilan edilmiş karşıtlığına rağmen, onun önderlerinin çoğunluğu kendi burjuvazilerine teslim olmuş ve savaş çabasını desteklemişlerdi. Onlar arasında en kötü ünlüsü, birkaç gün önce savaş karşıtı

gösterilerde yüz binlerce işçiyi harekete geçirmiş olan Almanya'daki Sosyal Demokrat Parti'nin (SPD) oynadığı roldü. SPD, 4 Ağustos 1914'te savaş kredileri lehinde oy verdi.

Britanya, Fransa ve Rusya ile ittifak halinde Almanya'ya ve Avusturya-Macaristan'a karşı savaşa girdiğinde, bu kararın, "büyük güçler arasındaki rekabetten geçinen" küçük bir ulus olan İrlanda'da doğrudan bir etkisi oldu. 1867 Fenian Ayaklanması'nı takip eden 50 yılın büyük bölümünde vaat edilmiş olan bir Özerk Yönetim yasasının 1912'de uygulanması yönünde güvence verilmişti ama bu, Britanya egemenliğini ve Protestan burjuvazinin yararlandığı ayrıcalıklı konumu koruma peşinde koşan paramiliter Ulster Gönüllüleri'nin silahlı direniş tehditleri ile karşılaştı. Milliyetçi İrlandalı Gönüllüler, her iki taraf da silahlanmaya başlarken, Protestan paramiliter güçlere karşı kurulmuştu. Britanyalı subayların Ulster Gönüllüleri'ni desteklemek için başlattığı bir isyan olan Mart 1914 Curragh Olayı, Özerk Yönetim Yasa Tasarısı'nın yasalaşması ama Temmuz sonunda patlayan savaş sürecinde "ertelenmesi" ile sonuçlandı.

Milliyetçi hareketin, Birleşik Krallık'ın parçası olarak özerk yönetim isteyen anayasal kanadı, savaşı, İrlandalı erleri savaşa göndermenin barış sonrasında özerk yönetimi garantiye alacağı umuduyla, Britanya'ya bağlılığını göstermek için bir fırsat olarak görüyordu. Bu hareketin başlıca figürü, Londra'daki Liberal Parti hükümeti ile Özerk Yönetim yasası görüşmelerini sonuca bağlamış olan İrlanda Parlamenter Partisi'nin önderi John Redmond'tu.

Buna karşılık, İrlanda Cumhuriyetçi Kardeşliği'nin (IRB) önderlik ettiği ayrılıkçı kanat, Britanya'ya düşman kalmaya devam etti. Ama sınıfsal ilişkiler, IRB'nin Britanya egemenliğine karşı birleşik bir ulusal hareket üzerine sözlerinin bir kuruntu olduğunu kanıtlayacak denli şiddetlenmişti.

İrlanda, 20. yüzyılın ilk yıllarında, tarihsel geri kalmışlığına karşın giderek artan biçimde sosyalist düşüncelerin etkisi altına giren son derece militan bir işçi sınıfı hareketinin ortaya çıkmasına tanık olmuştu. Bu, ifadesini, özellikle Dublin ile Belfast'ta, Connolly'nin ve güçlü hatip ve örgütçü James (Jim) Larkin'in başrol oynadığı işkolu sendikacılığının ortaya çıkmasında buldu.

İrlanda'daki ilk sosyalist parti olan İrlanda Sosyalist Cumhuriyetçi Partisi'ni 1896'da kurmuş olan Connolly, savaş öncesi sendikal mücadelelerde Larkin'in yakın bir müttefikiydi. O, başlangıçta Dublin Lokavtı sırasında grevcileri savunmak için kurulmuş bir işçi milis gücü olan İrlanda Yurttaş Ordusu'nun (ICA) komutanı oldu. ICA, programında, bir İrlanda cumhuriyeti uğruna mücadele için silahlı güç kullanmayı taahhüt ediyordu.

James Larkin

Dublin'deki Birleşik Tramvay Şirketi yönetimi tarafından düzenlenen ve İrlanda Taşıma ve Genel İşçi Sendikası'nın (ITGWU) tanınmasını önlemeyi amaçlayan bir provokasyon, Ağustos 1913'te hızla liman işçilerinin ve işçi sınıfının diğer kesimlerinin desteğini alan tramvay işçileri grevine yol açtığında, 1913-14 Dublin Lokavtı patladı. ITGWU, egemen seçkinlerden tavizler koparmak ve işkolu genelinde işçi denetimini adım adım genişletmek için "dayanışma grevleri"ni kullanmayı esas alan militan sınıf mücadelesi çağrılarıyla işçilerin desteğini kazandı. Polis, protestolara vahşi baskıyla, işçileri ve ailelerini dövüp yaralayarak ve birkaçını öldürerek karşılık verdi. ITGWU'nun önderi

Larkin tutuklanıp yargılandı ancak daha sonra kefaletle serbest bırakıldı.

Dublin'deki kahramanca mücadele, Britanya'nın dört bir yanında, grevcileri aç bırakarak boyun eğmeye zorlayan patronların çabalarını yenilgiye uğratmak için onlara gıda ve giysi gönderen işçilerden güçlü bir destek elde etti. Ancak işçileri, talepleri karşılanmadan işe geri dönmeye zorlayan Britanyalı sendika önderleri, sonunda, grevi yalıtımayı başardılar.

Lokavta karşı mücadelenin yenilgisi, işçi sınıfına sendika bürokrasisinin oportünizmine, iktidarı almayı ve kapitalizmi yıkmayı hedefleyen devrimci sosyalist bir partinin inşası yoluyla karşı koymanın siyasi araçlarını sağlayamayan ITGWU'nun işkolu sendikacılığı perspektifinin temel yetersizliğini ortaya koydu.

Bununla birlikte, yenilgi kadar vahim olan, sınıf mücadelesinin ve İrlanda sosyalist hareketinin gelişmesi üzerinde son derece kötü etkide bulunan I. Dünya Savaşı'nın patlak vermesiydi.

Polis, Ağustos 1913'te, Dublin Lokavtı sırasında Sackville Caddesi'ndeki bir mitingi dağıtıyor

Oportünizm ve İkinci Enternasyonal

İrlanda Ayaklanması'na ve Connolly'nin onun içindeki rolüne ilişkin herhangi bir değerlendirme, İrlanda sınırlarının ötesinde emperyalizme ve savaşa karşı devrimci bir işçi sınıfı hareketinin gelişmiş olması durumunda her şeyin farklı bir yol izleyeceği kavrayışından hareket etmelidir. Ancak bu, İkinci Enternasyonal partilerinin önderlerinin siyasi teslimiyeti ve kendi egemen sınıflarının savaş hedeflerine verdikleri destek eliyle engellenmişti. Bu yüzden, İrlanda işçi sınıfının potansiyel olarak en yakın müttefikleri olan Britanya genelindeki kardeşlerinin, sosyal şovenizmin en ateşli savunucuları arasında olan Britanya İşçi Partisi'nin hain önderleri ve sendika bürokrasisi eliyle aldatılmış olması, Connolly'nin talihsizliği idi.

Connolly, sosyalistlerin, Avrupa sosyalizminin ulusal şovenizmi sahiplenmesini keskin bir şekilde eleştirmiş olan azınlığı içindeydi. Aslında, Connolly'nin siyasi amaçlarla İrlandalı bir milliyetçi simge olarak betimlenmesinin, onun söz konusu

dönemdeki güçlü yazılarından uzun alıntılar yapmaktan daha iyi yalanlaması yoktur.

Connolly, Bağımsız İşçi Partisi'nin Glasgow merkezli yayını *Forward [İleri]* gazetesinde, çatışmanın patlak vermesinden neredeyse iki hafta sonra, 15 Ağustos 1914'te yayımlanan "Kıtasal Devrim" başlıklı bir kısa yazısında şöyle diyordu:

"O halde tüm kararlarımıza, tüm kardeşlik protestolarımıza, tüm genel grev tehditlerimize, özenle inşa edilmiş tüm enternasyonalizm araçlarımıza, tüm gelecek umutlarımıza ne oldu? Onların hepsi, hiçbir şey ifade etmeyen patırtılar mıydı?"

Connolly, 1915'te, "Devrimci Sendikacılık ve Savaş" başlıklı bir makalesinde, İkinci Enternasyonal partilerinin savaşın patlamasını önlemedeki başarısızlığı hakkında şöyle yazıyordu:

"Ben, Avrupa'nın sosyalist proletaryasının savaşan ülkelerin tümünde, sınırların diğer tarafındaki kardeşlerine karşı yürümeyi reddetmiş olması gerektiğine ve bu tür bir reddedişin, iç savaşa yol açabilecek de olsa, savaşı ve onun tüm dehşetini önleyebileceğine inanıyorum. Böylesi bir iç savaş, muhtemelen, bu uluslararası savaşın yol açtığı boyutlarda bir sosyalist zayıfına yol açmayacaktı, açamazdı. Bu tür bir iç savaşta düşen her bir sosyalist, barış günlerinde uğruna çaba harcamış olduğu dava için savaştığını bilerek düşecektir; onu yere seren merminin ya da bombanın, uluslararası işçi ordusunda 'ömür boyu yoldaşlık sevgisi' sözü vermiş biri tarafından gönderilmiş olma olasılığı yoktu."

İkinci Enternasyonal'in Almanya'daki, Britanya'daki ve diğer ülkelerdeki partileri ve sendikal önderlikleri, grev yasakları uygulanmasını ve işçi sınıfı üzerindeki sömürünün büyük ölçüde yoğunlaştırılmasını kabul etmişlerdi. Connolly, bu tür uzlaşmalara karşı etkili bir muhalefet sürdürdü.

O, gazetesi *Workers' Republic*'de [*İşçi Cumhuriyeti*], 1 Ocak 1916'da, şöyle yazıyordu:

"Maalesef bir parçası olduğumuz Britanya İmparatorluğu'nda, egemen sınıf, işçi sınıfının yüzyıllık mücadele içinde elde ettiği tüm haklara ve özgürlüklere yönelik ölümcül bir saldırıya girişmek için savaşın sağladığı fırsatı yakalamış ve işçi sınıfı önderlerini, kural olarak, saldırıya teslim olmaya ve koruma uğruna canlarını vermeleri gereken mevziyi teslim etmeye son derece hazır bulmuştur. Savaş yarın sona erse, bu adaların işçi sınıfı, derhal, kapitalistin sınıfın, aşırı uysal sendika önderlerinin savaşın acil ihtiyaçları bahanesini kabullenerek yutturduğu tüm tavizleri kalıcılaştırma girişimine karşı koymak için şiddetli bir mücadeleye girişecektir."

Bununla birlikte, Connolly'nin 1914 olaylarına yönelik ilkeli ve cesur yanıtı, kısmen, Amerika Birleşik Devletleri'nde 1903-1910 yılları arasındaki yedi yıl boyunca Dünya Sanayi İşçileri'nin (IWW) örgütleyicisi olarak çalıştığı sırada edinilmiş sendikacı bir siyasi perspektif eliyle biçimlenmişti. Connolly, 1912 yılında İrlanda'ya dönüşünde, hem ITGWU'un inşa edilmesinde hem de İşçi Partisi'nin kurulmasında Larkin ile birleşti. Ancak iki önder, partiyi, Britanya İşçi Partisi gibi, sendikal hareketin siyasi kanadı olarak tasarlamışlardı ve parti, Connolly ile Larkin'in çabalarını odaklamış oldukları ITGWU'nun etkisine bel bağlıyordu.

Savaşın patlak vermesiyle birlikte, Connolly, militan bir sendikal işçi sınıfı mücadelesinin İkinci Enternasyonal'in çöküşüne yeterli bir karşı ağırlık sağlayacağını savundu. O, "Devrimci Sendikacılık ve Savaş"ta, şöyle yazıyordu: "Avrupa sosyalizminin savaşı önleyememesi, öncelikle, işçi sınıfının endüstriyel ve siyasal hareketleri arasındaki ayrılıktan kaynaklanmaktadır."

"Sosyalist seçmen, bu sıfatla, seçimler arasında acizdir. O, seçimlerin verdiği yetkiyi yaşama geçirmek için gücü örgütlemeye gerek duyar ve onun bu şekilde örgütleyebileceği tek güç ekonomik güçtür; ticaretin çarklarını durdurma, toplumsal organizmanın damarlarına kan gönderen kalbi kontrol etme gücüdür."

Gerçekte, Almanya'daki Sosyal Demokratların ve İkinci Enternasyonal'in diğer partilerinin önderliklerinin kendi burjuvazilerinin safına geçme yönündeki basınca direnememesi, büyük ölçüde, onların en keskin şekilde sağcı sendika önderleri tarafından ifade edilen milliyetçi oportünist eğilimlere teslim olmalarıyla ilişkiliydi. Bu gelişmelerin nesnel kökleri, savaş öncesi uzun kapitalist ekonomik büyüme dönemindeydi.

Vladimir Lenin, İkinci Enternasyonal'in ihanetinden en ileri görüşlü sonuçları çıkardı ve bunu, onun önderliği içindeki oportünizmin uzun süreli gelişmesine dayandırdı. Sosyal Demokratları mahkum eden 1914 tarihli bir bildirme, İkinci Enternasyonal'in Avrupa ve uluslararası işçi sınıfının sosyalist mücadelesinin amaçları adına artık ölmüş olduğu yönünde bir kavrayıştan kaynaklanıyordu:

"İkinci Enternasyonal (1889-1914) önderlerinin çoğunun sosyalizme ihaneti, Enternasyonal'in siyasi ve ideolojik iflasını ifade etmektedir. Bu çöküş, asıl olarak onun içinde hüküm süren küçük-burjuva oportünizmi ve burjuva doğası yol açmıştır ki bu tehlike, devrimci proletaryanın bütün ülkelerdeki en iyi temsilcileri tarafından uzun süredir gösteriliyordu.

Oportünistler, sosyalist devrimi yadsıyıp onun yerine burjuva reformizmini geçirecek; sınıf mücadelesini ve onun belirli bir anda kaçınılmaz olarak iç savaşa dönüşümünü reddedip bunun yerine sınıf işbirliğini önererek; yurtseverlik ve anayurdun savunusu biçimindeki burjuva şovenizmini vaaz ederek; sosyalizmin,

uzun süre önce Komünist Manifesto'da ilan edilen 'işçilerin vatanı yoktur' biçimindeki temel gerçeğine katılmayarak ya da ona karşı çıkararak; militarizme karşı mücadelede bütün ülkelerin proleterlerinin bütün ülkelerdeki burjuvazilere karşı devrimci savaşı yerine, kendilerini duygusal cahil bir bakış açısına hapsederek; burjuva parlamentarizminden ve burjuva yasallığından yararlanmayı bir fetiş haline getirip, kriz dönemlerinde zorunlu hale gelen yasadışı örgütlenme ve ajitasyon biçimlerini unutarak, uzunca süredir İkinci Enternasyonal'i baltalamaya hazırlanıyorlardı." ("Devrimci Sosyal Demokrasinin Avrupa Savaşı'ndaki Görevleri", V.I. Lenin, *Collected Works, Vol. 21*, Moscow: Progress Publishers, 1974, p. 16)

1914'te Lenin

Lenin, o zamandan itibaren, 1915'te Zimmerwald Solu'nun oluşturulması ile başlayarak, devrimci sosyalizm güçlerinin yeni bir uluslararası sosyalist hareket içinde yeniden toplanması için çalıştı. Connolly hiçbir zaman bu harekete katılmadı ve düşüncelerini bu son derece önemli tartışmalar ve çatışmalar eliyle biçimlendiremedi.

Connolly, İrlanda Sosyalist Cumhuriyetçi Partisi'nin 1896'da kurulmasından itibaren, İrlanda'nın Britanya emperyalizmi tarafından tarihsel ezilmesi nedeniyle İrlanda milliyetçiliğine başvurulmasına gereken önemi verirken, burjuva milliyetçiliğinin işçi sınıfının ve kır yoksullarının karşı karşıya olduğu yoksulluğa ve sömürüye son verme konusundaki yeterliliği hakkında herhangi bir yanılsamanın ölümcül karakteri üzerine uyarıda bulunmuştu.

Connolly, 1897'de yazılmış olan "Sosyalizm ve Milliyetçilik"te, izleyicilerinin uğruna mücadele etmesi gereken cumhuriyet türünü özetledi. O, "ulusal birlik" adına orta sınıfa ve burjuvaziye herhangi bir uyarlanmaya karşı uyarıda bulunuyordu. Uğruna mücadele ettiği cumhuriyetin, "seçilmiş bir başkana sahip kapitalist monarşinin İngiltere'nin anayasal başarısızlıklarının gülcünc bir taklidini

yaptığı” Fransa’daki ya da “paranın gücünün özgürlük biçimleri altında yeni bir zorbalık kurduğu” Amerika Birleşik Devletleri’ndeki gibi olmadığını savunan Connolly, şöyle devam ediyordu: “İngiliz ordusunu yarın defedip Dublin Kalesi’ne yeşil bayrağı çekseniz bile, Sosyalist Cumhuriyet’in örgütlenmesine girişmedikçe, çabalarınız boşuna olacaktır. İngiltere hala size hükmedecek. O, kapitalistleri, toprak sahipleri, bankerleri; bu ülkeye kök saldırdığı ve annelerimizin gözyaşlarıyla ve şehitlerimizin kanıyla suladığı bütün ticari ve bireyci kurumları aracılığıyla size hükmedecektir.”

1914 sonrasında, İkinci Enternasyonal’in ihaneti nedeniyle işçi sınıfının uğradığı korkunç yenilgi karşısında, Connolly’ye özgü bu duruş zayıflayacaktı. O, faaliyetini, İrlandalı Gönüllüler ile bir ittifak arayışına odakladı.

Üyeleri kent işçilerinden ve yoksul kır nüfusundan gelen İrlandalı Gönüllüler’in en iyi unsurlarının desteğini kazanmaya çalışmakta ilkesel olarak yanlış bir şey yoktu. Onların birçoğu, Britanya emperyalizmine ve onun savunduğu sosyal düzene yönelik güçlü bir nefretle doluydu. Fakat Connolly’nin yönelimi, her şeyden önce, bağımsız, kapitalist bir İrlanda’nın kurulması perspektifine yönelik önceki eleştirisinin önemini azaltan siyasi nitelikte tavizler içeriyordu.

Özgürlük Salonu dışındaki İrlanda Yurttaş Ordusu bölüğü

1867 Fenian ayaklanmasına önderlik etmiş olan İrlandalı Gönüllüler içindeki İrlanda Cumhuriyetçi Kardeşliği (IRB) hizbi, Eylül 1914'te, savaş sırasında bir askeri ayaklanmadan yana olduğunu savundu. IRB, Britanya kıtadaki savaş ile uğraşırken, çatışmanın kusursuz bir fırsat sunduğunu ve Alman zaferi olasılığının Avrupa'daki güçler dengesini yeniden tanımlayacağını ileri sürüyordu. Gönüllüler, büyük çoğunluğun Britanya'nın savaş çabalarını destekleyen John Redmond'un önderliği altındaki Ulusal Gönüllüler'e katılmasıyla, iki hizbe bölündü. IRB önderliğindeki hizip İrlandalı Gönüllüler ismini sürdürüyor ve yaklaşık 15.000 savaşçıyı elinde tutuyordu.

Mayıs 1915'te, Thomas Clark ile Patrick Pearse'nin dahil olduğu bir grup IRB önderi, ayaklanma planını geliştirmek üzere bir Askeri Komite oluşturdu. Pearse, şu ünlü açıklamayı yaptı: "Bizler, silah düşüncesine, silahların görüntüsüne ve silahları kullanmaya alışmalıyız. Başlangıçta hatalar yapabilir ve yanlış insanları vurabiliriz, ama kan akıtma, temizleyici ve kutsayıcı bir şeydir ve onu nihai dehşet sayan bir ulus erkeklğini kaybetmiştir."

Patrick Pearse

Connolly, IRB gibi, Britanya egemenliğine karşı ülke genelinde bir ayaklanmanın Dublin'de eylem başlatarak tetikleneceğine inanıyordu. O ayrıca, onların, İrlanda'nın bağımsızlığını sağlamada, zafer kazanmış bir Almanya'nın, gerçeğe dönüştürmekte başarısız olmuş işçi sınıfı önderliğindeki uluslararası devrimci hareket için kısmen bir ikame güç olarak oynayacağı rol konusundaki yanılsamalarını da paylaşıyordu. Connolly'nin Özgürlük Salonu genel merkezi dışına asılmış olan ve sıkça anılan, "Bizler Kral'a ya da Kayser'e değil İrlanda'ya hizmet ediyoruz" pankartına rağmen, Aralık 1915'te,

İrlanda Yurttaş Ordusu (ICA) talimi sırasında "Almanlar Savaşı Kazanıyor, Bizim Çocuklar" adlı şarkıyı söyleyerek yürüyordu.

Connolly, Alman Sosyal Demokratlarının savaşın patlaması konusunda kendi burjuvazilerine verdikleri desteği meşrulaştırmaya yönelik propagandasının bir yankısı anlamına gelecek şekilde, Rusya ile Almanya arasındaki çatışma üzerine şunları yazıyordu: "Eğer Alman zorbası ile Rus otokrati arasında bunlardan birinin

güçlenmesi konusunda tercih yapmak zorunda olsaydık, akılcı seçim Alman tarafı olurdu. Çünkü Alman halkı, her türlü ilerici etkiye duyarlı ve onların kendi yerel zorba yönetimlerinden kurtuluşu için hızla silahlar yapan yüksek düzeyde uygarlaşmış bir halktır. Oysa Rus İmparatorluğu Asya'nın derinliklerine kadar uzanır ve büyük ölçüde uygarlığın ilk yumuşatıcı etkisini henüz duyumsamamış olan milyonlarca barbar arasından toplanmış bir orduya dayanır. Alman düşüncesi dünyadaki en iyi düşüncedir; Alman etkileri dünyanın umutlarını sonsuza değin şekillendirmiştir. Oysa Rusya'daki en iyi düşünce ve umutlar, birkaç gün önce Rusya'nın en kötüsü tarafından kana boğuldu." (James Connolly, "Alman militarizmi üzerine", *İrlandalı İşçi*, 22 Ağustos 1914)

Bu yanlış çözümlenme, açık bir şekilde, Almanya'daki SPD'nin savaşa desteğini meşrulaştırmak için kullandığı propagandayı yansıtıyordu. Bunun tümüyle yanlış bir tahmin olduğu, sonraki olaylar sürecinde de kanıtlandı. Bu kanıt, işçi sınıfının savaşa karşı devrimci mücadelelerinin en yüksek siyasi ifadesini Bolşeviklerin Ekim 1917'de iktidarı ele geçirmesinde bulunduğ "gerikalmış Rusya"dan çıktı.

Connolly ve milliyetçi önderler

İrlanda Britanya emperyalizmi tarafından ezilen bir ülke olarak kalmasına rağmen, kapitalizm öylesine gelişmişti ki, karşıt sınıfsal çıkarlar, ifadesini, işçi sınıfının İrlanda burjuvazisinden siyasi bağımsızlığını güvence altına almasında, emperyalizme karşı sosyalizm uğruna mücadele etmesinde bulmak zorundaydı.

Connolly'nin büyük gücü, Britanya'nın İrlanda üzerindeki sömürgeci egemenliğini kırmanın ve ulusal demokratik görevleri gerçekleştirmenin, işçi sınıfının başı çekmesini gerektirdiğini kavramış olmasıydı. Onun bir siyasi partiden çok bir milis grubu olan ICA'da örgütlenmiş izleyicileri, silah zoruyla bir İrlanda işçi cumhuriyeti kurma uğruna savaşma sözü vermişlerdi. Ancak bu cumhuriyetin doğası tanımlanmamış olarak kalacak ve ICA'nın işçi sınıfı kadrosu, açık bir biçimde karşıt bir siyasi perspektif ve önderlik olmaksızın, milliyetçi mücadeleye yön veren küçük-burjuva ve burjuva güçlere tabi kılınacaktı.

Connolly, kimi kesimleri Britanya egemenliğine karşı bir ayaklanmayı destekleme düşüncesi hakkında suskun ve hatta buna açıkça düşman olan milliyetçilerin kararsızlığına ilişkin hayal kırıklığını defalarca ifade etmişti. O, birçok kez, bir isyanda ICA'ya tek başına önderlik etme sözü verdi. Fakat sonunda, Ocak 1916'da, milliyetçilerin hakim olduğu Askeri Komite'ye altıncı üye olarak katıldı. O, ayaklanma sırasında askeri komutan olacaktı.

Onun müttefiklerine yönelik eleştirisi, onların sınıfsal konumuna daha az, savaşmayı reddetmelerine daha çok odaklanmış hale geldi. O, İngiliz egemenliğine yönelik 1798'deki Birleşik İrlandalılar isyanı ile başlayan önceki meydan okumaların, büyük ölçüde, önderlerinin kararsızlığı nedeniyle başarısız

olduğunu yazıyordu. Connolly, ayaklanmadan sadece haftalar önce *İşçi Cumhuriyeti*'nde yayımlanan "Mart Günleri" yazısında, şunları yazıyordu: "Mart 1867'deki Fenian Ayaklanması, aynı 1798 Birleşik İrlandalılar ve 1848 Genç İrlandalılar ayaklanmalarında olduğu gibi, önderler bulunmaz fırsatın uçup gitmesine izin verdiği için başarısızlığa neredeyse mahkumdu ve kalkışmaları başladığında, geç kalınmıştı..."

"Bu Mart günlerinde, bireyler gibi kuşakların da nihai haklılıklarını ya da kınamalarını, neyi başarıyla tamamlamış olduklarından çok, neyi arzuladıklarında ve elde etmeye kalkışmayı göze aldıklarında bulacaklarını akılda tutalım. Yüce ve kutsal bir şeyi başarma girişiminde öldürülmüş olan kuşak ya da birey, bu nedenle yüce ve kutsaldır. Bir zirveye ulaşmayı amaçlayan kuşak ya da birey, bedeni onun altındaki çamurda çiğnenecek olsa bile, ruhunu saldırılamaz şekilde o zirvenin üstüne yerleştirir."

Connolly'nin, önceki milliyetçi hareketlerin geleneği doğrultusunda yaşamlarını feda etmeye hazır kahraman bir kuşak çağrısı, işçi sınıfı ile burjuvazinin karşıt hedefleri arasında ayırım yapmıyordu. Sonraki deneyimin trajik bir şekilde gösterdiği gibi, onun, Britanya emperyalizmine karşı mücadelede İrlandalı Gönüllüler'in önderliğindeki milliyetçilere güvenilir müttefikler haline gelmeleri yönünde baskı yapılabileceği ve Alman emperyalizminin gerekli uluslararası desteği sağlayacağı inancının yanlış olduğu kanıtlanacaktı. Milliyetçi hareket içindeki derin bölünmeler Paskalya Ayaklanması'nı felce uğrattırken, Alman askeri yardımı, silahları taşıyan geminin Kraliyet Donanması tarafından batırılmasının ardından asla ulaşmamış olan tek bir silah sevkiyatıyla sınırlı kaldı.

Ayaklanma

Paskalya Ayaklanması, savaşın gelişmesinin hızlandırdığı daha genel bir işçi sınıfı radikalleşmesinin bir ifadesiydi. Ayaklanma, Britanya'nın 4 Ağustos 1914'te Almanya'ya savaş ilan etmesinden sadece bir buçuk yıl sonra, İrlanda halkının kayda değer kesimlerinin duygularının Britanya egemenliğine giderek artan oranda düşman hale geldiği sırada gerçekleşti.

John Redmond önderliğindeki İrlanda Parlatenter Partisi, onlarca yıldır, anayasal bir sürecin parçası olarak bir İrlanda parlatentosunun kurulması beklentisini koruyordu. Ona olan destek, özellikle Britanya hükümetinin özerk yönetim başışlamayı İrlanda'da zorunlu askerliğin kabul edilmesine bağlama girişiminin ardından sert biçimde düştü. Toplumsal ilişkiler öylesine gergindi ki, zorunlu askerlik Şubat 1916'da Britanya'da uygulamaya konduğunda, İrlanda dışta tutulmak zorunda kalınmıştı.

Paskalya Bayramı'nda, 24 Nisan 1916 Pazartesi günü, isyancı güçler Dublin'deki önemli binaları ele geçirip barikatlar kurdular. İsyancıların karargahı haline gelmiş

olan Merkez Postanesi'ndeki resmi bir törende, öğlen saat 12.04'te, Patrick Pearse tarafından İrlanda cumhuriyeti ilan edildi.

Pearse, Merkez Postanesi'nin merdivenlerinden şu satırları okudu: "İrlandalıların İrlanda'nın sahipliği ve yazgısı üzerinde sınırsız denetim hakkının mutlak ve vazgeçilmez olduğunu ilan ediyoruz. Bu hakkın uzun süredir yabancı bir halk ve hükümet tarafından gasp edilmiş olması onu ortadan kaldırmamıştır. O, İrlanda halkının imha edilmesi dışında asla ortadan kaldırılamaz. İrlanda halkı, her

kuşakta, ulusal özgürlük ve egemenlik hakkını iddia etmiş; bunu, son üç yüz yıl boyunca, altı kez silahlı olarak ileri sürmüştür. Dünyanın huzurunda bu temel hakta ısrar eden ve onu bir kez daha silahlı olarak savunan bizler, burada, Egemen Bağımsız bir Devlet olarak İrlanda Cumhuriyeti'ni ilan ediyoruz. Bizler, yaşamlarımızı ve silah yoldaşlarımızın yaşamlarını, onun özgürlüğü, refahı ve uluslar arasında yükseltilmesi davasına adıyoruz."

Bildirge, geçici hükümetin yedi üyesi tarafından imzalanmıştı: Pearse, Connolly, Tom Clarke, Thomas MacDonagh, Joseph Plunkett, Sean Mac Diarmada ve Eamonn Ceannt. O, "Avrupa'daki cesur müttefikler"den söz ederek, Almanya'nın İrlanda'nın yardımına geleceği yönünde sürmekte olan inancı yansıtıyordu.

Bildirge, erkeklere ve kadınlara genel oy hakkı tanıyordu. "Tüm yurttaşlar için dini ve sivil özgürlük, eşit haklar ve eşit fırsatlar" güvencesi veriyor ve şöyle devam ediyordu: "ulusun tüm çocuklarına eşit biçimde değer verecek şekilde tüm ulusun ve onun bütün parçalarının mutluluğunu ve refahını gözetme kararlılığını ve yabancı bir hükümet tarafından özenle teşvik edilmiş ve geçişte bir azınlığı bölmüş olan farklılıklara tarafsızlığını ilan eder."

POBLAChT NA H EIREANN.
THE PROVISIONAL GOVERNMENT
OF THE
IRISH REPUBLIC
TO THE PEOPLE OF IRELAND.

IRISHMEN AND IRISHWOMEN In the name of God and of the dead generations from which she receives her old tradition of substance, Ireland, through us, summons her children to her flag and strikes for her freedom.

Having organised and trained her menhood through her secret revolutionary organisations, the Irish Volunteers' Brotherhood, and through her open military organisations, the Irish Volunteers and the Irish Citizen Army, having assiduously perfected her discipline, having resolutely waited for the right moment to reveal itself the now voices that moment, and, supported by her exiled children in America and by gallant allies in Europe, but relying in the first on her own strength, she strikes in full confidence of victory.

We declare the right of the people of Ireland to the ownership of Ireland, and to the undisturbed control of Irish destinies, to be sovereign and indefeasible. The long usurpation of that right by a foreign people and government has not extinguished the right, nor can it ever be extinguished except by the destruction of the Irish people. In every generation the Irish people have asserted their right to national freedom and sovereignty, six times during the past three hundred years they have asserted it in arms. Standing on that fundamental right and again asserting it in arms in the face of the world, we hereby proclaim the Irish Republic as a Sovereign Independent State; and we pledge our lives and the lives of our comrades-in-arms to the cause of its freedom, of its welfare, and of its exaltation among the nations.

The Irish Republic is entitled to, and hereby claims, the allegiance of every Irishman and Irishwoman. The Republic guarantees religious and civil liberty, equal rights and equal opportunities to all its citizens, and declares its resolve to pursue the happiness and prosperity of the whole nation and of all its parts, cherishing all the children of the nation equally, and oblivious of the differences carefully fostered by an alien government, which have divided a minority from the majority in the past.

Until our arms have brought the opportune moment for the establishment of a permanent National Government, representatives of the whole people of Ireland and elected by the suffrages of all her men and women, the Provisional Government, hereby constituted, will administer the civil and military affairs of the Republic in trust for the people.

We place the cause of the Irish Republic under the protection of the Most High God, Whose blessing we invoke upon our arms, and we pray that no man who serves that cause will dishonour it by cowardice, inhumanity, or rapine. In this supreme hour the Irish nation must, by its valour and discipline, and by the readiness of its children to sacrifice themselves for the common good, prove itself worthy of the august destiny to which it is called.

Signed as Ruler of the Provisional Government,

THOMAS J. CLARKE.

SEAN Mac DIARMADA, THOMAS MacDONAGH,
P. H. PEARSE, EAMONN CEANNT,
JAMES CONNOLLY, JOSEPH PLUNKETT.

Paskalya Ayaklanması bildirgesi

İrlanda burjuvazisi, bu tür burjuva-demokratik ilkeleri yerine getirmekten yapısal olarak aciz olduğunu kanıtlayacaktı. Ayaklanma, İrlandalı Gönüllüler'in kurucusu Eoin MacNeil tarafından örgütü seferber etme emrinin son dakikada iptal edilmesiyle, büyük ölçüde zayıflatıldı. O, Londra'nın, bir ayaklanma için daha elverişli koşullar yaratacak olan zorunlu askerliği dayatma girişimi gibi saldırgan bir eylemine kadar beklemenin daha iyi olduğunda ısrar ediyordu. Aslında 23 Nisan Pazar günü silah altına alınmaları gereken Gönüllü Birlikleri, ülke genelindeki kent ve kasabalarda, ya evlerinde bekliyor ya da ne yapılması gerektiğine ilişkin kafa karışıklığının ortasında dağılıyordu. Ayaklanma ayın 24'üne ertelendi ve başladığında, ona çok daha az sayıda savaşçı katıldı.

Başkaldırı altı gün sürdü ve Britanya Ordusu birlikleri tarafından vahşice bastırıldı. Ayaklanmanın ikinci gününde sıkıyönetim ilan edildi. Britanya ordusunun ezici bir üstünlükle ayırım gözetmeyen topçu ve ağır makineli tüfek ateşine güvendiği çatışmalarda, toplamda, 418 sivil ve isyancı ölmüş, Britanya ordusu 116 kayıp vermişti. 2.600 dolayında insan yaralandı ve kentin büyük kısmı harabeye döndü.

Britanya ordusunun saldırısının ardından Sackville Caddesi'ndeki Metropole Hotel enkazı

Haftanın büyük kısmında Britanya ordusuna komuta eden Tuğgeneral William Lowe, kente giren Britanya askerlerinin herkese potansiyel bir düşman olarak muamele etmesi gerektiği yönünde bir emir yayınladığında, Dublin halkına yönelik acımasız bir aldırılmazlık sergiledi. O, “Kollar, ateş açılan evlerin sakinleri imha edilene veya ele geçirilene kadar, hiçbir şekilde onların ötesine ilerlemeyecektir.” emri vermiş ve eklemişti: “Bu tür bir evdeki her insan, silahlı olsun ya da olmasın, isyancı olarak kabul edilebilir.”

*Britanya silahlı kuvvetlerinin saldırısının ardından Dublin,
Sacville Caddesi (bugünkü O'Connell Caddesi)*

Ayaklanmanın önderleri, teslim olmalarının hemen ardından hapsedildiler ve savaş mahkemelerinde ölüme mahkum edildiler. Çatışmalarda ağır yaralanan Connolly'nin, 12 Mayıs'ta idam mangalarında kurşuna dizilmek üzere sedyeye taşınması gerekmişti. 3-12 Mayıs tarihleri arasında 90 kişi ölüme mahkum edildi, onlardan 15'inin infazı gerçekleştirildi.

İrlanda genel valisi yapılmış olan General John Maxwell komutasındaki ordu, ayaklanmaya girmemiş olsalar bile, İrlanda bağımsızlık hareketi ile ilişkilendirilmiş herkese karşı yaygın bir baskı başlattı. Toplam 3.430 erkek ve 70 kadın tutuklandı. Ayaklanmanın ardından gözaltına alınanların yüzde 55'inin işçi, tezgahlar, mağaza çalışanı veya büro elemanı olması ile birlikte, tutuklananların büyük bir çoğunluğu işçi sınıfındandı. Ayrıca, Britanya genelinde 1.480 kişi gözaltına alınmıştı.

Bolşevizm ve Paskalya Ayaklanması

1916'dan ve onun sonucundan gerekli dersleri çıkarmak, yalnızca Lenin'in ve Troçki'nin yazılarının dikkatli bir incelenmesi ile mümkündür.

Connolly, 1914'ün ardından asıl enerjisini burjuva milliyetçi güçler ile bir ittifak içinde silahlı ayaklanma hazırlamaya odaklarken, 1917 Rus Devrimi'nin en önemli iki önderi, oportünizmin tüm biçimlerine karşı amansız bir siyasi mücadele ihtiyacını vurgulamış, devrimci taktiklerin ve stratejinin gelişmesinde enternasyonalist bir yönelim gerekliliği konusunda ısrar etmişlerdi. Lenin'in 1903'ten itibaren Menşeviklere karşı kararlı mücadelesinin ve Troçki'nin sürekli

*Lev Kamenev ile Troçki (solda)
ve Lenin (ortada)*

devrim teorisini olgunlaştırmasının önemi buradaydı.

Paskalya Ayaklanması'ndan aylar sonra, Temmuz 1916'da yazan Lenin, ayaklanmaya yönelik eleştirel tutum almış olan Karl Radek'i sert bir şekilde eleştirdi. Lenin, Radek'in Paskalya Ayaklanması'nı bir "darbe" diye adlandıran tutumunu, durumun "canavarca doktriner ve bilgiçlik taslayan bir değerlendirmesi" olarak mahkum etti. Lenin, şöyle devam ediyordu:

"'Darbe' terimi, bilimsel anlamıyla, belki, yalnızca, ayaklanma girişimi bir komplocular ya da aptal manyaklar çevresini ortaya çıkardığında ve kitleler arasında hiçbir sempati uyandırmadığında kullanılabilir. Sınıfsal çıkarlarının çeşitli aşamalarından ve bileşiminden geçen yüzlerce yıllık İrlanda ulusal hareketi, özellikle, İrlanda'nın bağımsızlığı çağrısında bulunan Amerika'daki kitlesel bir İrlanda Ulusal Kongresi'nde (Vorworts, 20 Mart 1916) ilan edildi. O, ayrıca, kendisini, uzun bir kitlesel ajitasyon, gösteriler, gazetelerin yasaklanması vb. döneminin ardından, kentli küçük-burjuvazinin bir kesimi ile işçilerin bir kesimi tarafından yürütülen sokak çatışmalarında ortaya koydu. Böyle bir başkaldırını bir 'darbe' olarak adlandıran biri, ya pişkin bir gerici ya da toplumsal devrimi yaşayan bir olgu olarak zihninde canlandırmaktan korkunç biçimde aciz

bir doktrinerdir.” (V. I. Lenin, “Kendi Kaderini Tayin Hakkı Tartışmasının Özeti”, *Collected Works: Cilt. 22*, syf. 320-360)

Lenin, küçük ulusların emperyalist baskıya karşı isyanlarının kaçınılmazlığını ve gerekliliğini kavramıştı. Ama o, aynı zamanda, bu isyanların yalıtılmışlık içinde başarıya ulaşamayacağını ve emperyalizme karşı mücadeleyi nihai zafere götürme işinin işçi sınıfına düştüğünün de farkındaydı.

Lenin, “Toplumsal devrimin, sömürgelerdeki ve Avrupa’daki küçük ulusların isyanları olmadan, tüm önyargılarıyla birlikte küçük-burjuvazinin bir kesiminin devrimci patlamaları olmadan, siyasi olarak bilinçsiz proleter ve yarı-proleter kitlelerin toprak sahiplerine, kiliseye ve monarşiye, ulusal baskıya vb. karşı bir hareketi olmadan düşünülebilir olduğunu hayal etmek; tüm bunları hayal etmek, toplumsal devrimi inkar etmektir.” diye yazdı.

Lenin, şöyle devam ediyordu: “Tarihin diyalektiği öyledir ki, emperyalizme karşı mücadelede bağımsız bir etmen olarak çaresiz olan küçük uluslar, gerçek emperyalizm karşıtı gücün, sosyalist proletaryanın sahneye çıkmasına yardımcı olan mayalardan, basillerden biri rolünü oynarlar. ... İrlandalıların talihsizliği, proletaryanın Avrupa’daki isyanının olgunlaşacak zaman bulmasından önce, erkenden ayağa kalkmış olmalarıdır.”

Paskalya Ayaklanması’ndan sadece 18 ay sonra, Rusya’da Bolşeviklerin iktidarı başarılı bir şekilde ele geçirmesi, yalnızca, işçi sınıfının siyasi bağımsızlığını sağlamak için Lenin tarafından -burjuva ve küçük-burjuva demokratlara yönelik uzlaşmacı tutum sergileyen tüm eğilimlere karşı- verilmiş, yıllar süren siyasi, teorik ve örgütsel mücadele sayesinde mümkün olmuştu. Lenin, burjuvazinin devrimci yeteneklerine ilişkin her tür yanılşamayı reddetmiş; demokrasiye söylemsel bağlılığı ne olursa olsun, onun geleceğin devrimci mücadelelerini bastırma ve onlara ihanet etme yönünde hareket edeceğini vurgulamıştı.

Lenin, Rus Devrimi’nin arifesinde, hala uğruna mücadele edilmesi gereken burjuva-demokratik görevlerin olduğu az gelişmiş ülkelerde, bu görevlerin, yalnızca, siyasi iktidarın fethi ve sosyalizm uğruna mücadelede kır yoksullarına önderlik eden işçi sınıfı tarafından yerine getirilebileceğini açıklayan Troçki’nin sürekli devrim teorisini benimsemişti. Böylesi bir programın başarısının önkoşulu, uluslararası bir perspektifin ve sosyalizm uğruna devrimci mücadelenin mevcut ulus devlet çerçevesi içinde tamamlanamayacağını kabulüydü.

*Nashe Slovo’*da, Lenin ile aynı zamanlarda yazan Troçki, Rus Marksist hareketinin kurucusu ama o sıralarda bir Menşevik olan Plehanov’un, Paskalya Ayaklanması’na, “özgürlük davası” için “zararlı” diye değerlendirip karşı çıkmasını sert bir şekilde eleştirmişti.

Lenin Nisan 1917'de Petrograd'da konuşurken

Troçki, Dublin'in sokaklarında barikatlar kurup Britanya ordusuna karşı savaşmış olanları "kahraman" olarak betimliyor ve işçi sınıfının, harekete, "militarizme yönelik sınıfsal nefretini katmış" olduğunu ekliyordu.

Onun kısa makalesi, sürekli devrim teorisinin İrlanda sorununa kusursuz bir uygulanışını sunmaktadır. O, İrlanda başkaldırısının, burjuvazinin İrlanda'da tamamlanmamış olan ulusal demokratik görevleri yerine getirme acizliğini nasıl gösterdiğini belirtiyordu. 20. yüzyılın başlangıcında, bu görevler, ayrılmaz bir şekilde, işçi sınıfının önderliği altında sosyalizm uğruna mücadeleye bağlıydı.

Troçki, şöyle yazıyordu: "Genel ulusal hareket, milliyetçi hayalperestlerin kafalarında ifade edilmekle birlikte, hiçbir şekilde hayata geçirilmedi. İrlanda'nın kırsal bölgeleri ayaklanmadı. İrlanda burjuvazisi, aynı İrlanda aydınlarının üst, daha nüfuzlu tabakası gibi, sürece müdahale etmedi. Kentli işçiler, coşkulu devrimci küçük-burjuva aydınlar ile birlikte savaştilar ve öldüler. Ulusal devrimin tarihsel temeli, geri kalmış İrlanda'da bile ortadan kaybolmuştu."

Troçki, önceki on yıllar boyunca geliştirmiş olduğu bağlarla bütünüyle emperyalizme bağımlı olan İrlanda burjuvazisinin, nasıl işçi sınıfına yönelik açık bir düşmanlıkla ortaya çıktığını açıklıyordu.

Troçki, Connolly'yi ismen anmamış olmasına rağmen, onun milliyetçilere uyarlanmasına neden olan nesnel basınçları saptadı. Bu saptama, Connolly'nin taktiksel hatalarını veya kişisel başarısızlıklarını insafsızca eleştirme değil; İrlanda proletaryasının evrimine biçim veren tarihsel ve siyasi etkenlerin dikkatli bir çözümlemesi üzerine kuruluydu:

“Ulusal başkaldırılarına ilişkin kahramanca anılarla dolu bir atmosferde biçimlenen ve Britanya sendikacılığının bencil, dar kafalı ve imparatorluk kibri ile çatışan genç İrlanda işçi sınıfı, doğal olarak, bu iki görüşü kendi devrimci bilincinde birleştirmeye her zaman hazır olarak, milliyetçilik ile sendikacılık arasında sallanıyor. O, kendi adlarına, harekete yeşil bayrağın kıvılcık bayrak üzerinde baskınlığını sağlayan genç aydınları ve tekil coşkulu milliyetçileri çekiyor.”

“Geçmişin umutlarını ve yöntemlerini temsil eden kuşku götürmez kişisel cesaret sona erdi. Ama İrlanda proletaryasının tarihsel rolü ancak başlıyor.” diye yazan Troçki, makalesini Paskalya Ayaklanması'nın neyin gelmekte olduğunu önceden anlamayı sağladığını belirterek bitiriyordu. (Lev Troçki, “Dublin'deki Olaylar Üzerine”, *Writings on Britain, Cilt. 3*, Londra: New Park, syf. 168-169)

Sonuç

Troçki'nin öngörüsü, sonraki gelişmeler eliyle doğrulandı.

Paskalya Ayaklanması'nın acımasızca bastırılması ile birlikte, İrlanda'da sosyalist hareket yalnızca en seçkin önderini kaybetmedi. Çatışmalarda ölenlerin ezici çoğunluğu, İrlanda Yurttaş Ordusu'nun (ICA), işçi sınıfının siyasi öncüsünün son derece önemli bir kesimini oluşturan üyeleri idi.

ICA, bir daha asla ciddi bir siyasi güç olamadı ama İrlanda işçi sınıfının savaşa ve Britanya emperyalizmine karşı mücadelesi radikalleşmeye devam etti. 1918'de, batı cephesindeki Alman bahar saldırısının ardından Londra'daki hükümetin zorunlu askerliği dayatma girişimlerine direnmek için genel grev çağrıları yapıldı. Rus Devrimi, 1918 boyunca meydana gelen topraklara ve toprak sahiplerinin mülklerine el koyuşlarla birlikte, İrlanda'daki işçilere ilham verdi. Britanya ordusu ve askerleri için ikmal malzemelerinin taşınmasını durdurmak ve cumhuriyetçi tutsakların serbest bırakılması yönünde baskı yapmak için grev çağrıları yapıldı. Belfast'ta, daha kısa bir haftalık çalışma süresi konusunda, Ulster ile İrlanda'nın geri kalanı arasındaki mezhepsel bölünmeleri aşan bir genel grev gerçekleşti. İrlanda'daki Britanya egemenliği bu yüzden öylesine sarsılmıştı ki, anlaşmazlığa,

reformist işçi önderlerinin kısa süre sonra uyguladığı bir çözüm için baskı yapmak üzere, 15 Şubat 1919'da Belfast'a birlikler gönderildi.

Bolşevizmin etkisine ilişkin uyarılar, burjuva basında oldukça yaygındı. İrlanda İşçi Partisi ve Sendika Kongresi'nin (ILPTUC) 1918'deki kongresi, üretim araçları üzerinde işçi denetimi ve Bolşevik devrime destek çağrısı yapan kararları kabul etti.

İşçiler, defalarca, mücadele yönündeki kararlılıklarını gösterdiler. Ülke çapında grevler patlak verdi. Britanya ordusunun Nisan 1919'da kurulan kısa ömürlü Limerick sovyeti alanında özel bir askeri bölge ilanına karşı çıkmak için Limerick Sendikalar ve İşçi Konseyi tarafından çağrısı yapılan genel grev bunlardan biriydi. Sovyet, 12 günlük varlığı sırasında, gıda ve diğer zorunlu gereksinim mallarının işçilere dağıtımı ve kent yönetiminin idaresi alanlarında sorumluluklar üstlendi ve hatta kendi parasını bastı. İrlanda İşçi Partisi/Sendikalar Kongresi önderlerinin gelmesi, 27 Nisan'da tasfiye edilen sovyete son verdi.

Bununla birlikte, reformist sendika önderliği tarafından işçi sınıfının grevlerine ve kitlesel mücadelelerine sunulan siyasi önderlik eksikliği, siyasi inisiyatifi milliyetçilere verdi.

Sinn Fein, Paskalya Ayaklanması'na katılmamış ve sonrasında yalnızca bir cumhuriyet çağrısını benimsemişti. Ancak onun Britanya emperyalizmine yönelik artan öfkeye önderlik sunan tek siyasi güç haline gelmesine izin verildi.

1907'de kurulan Sinn Fein, başlangıçta, Britanya parlamentosuna sonradan onun emirlerini boykot edecek milletvekilleri seçme ve İrlanda'da Londra'ya vergi ödemeyi reddedecek ve İrlanda'yı yönetilemez kılacak bir genel konsey ile diğer kuruluşları kurma yoluyla İrlanda'nın bağımsızlığına ulaşmayı hedefliyordu. İrlanda bağımsız hale gelecek ama Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nu model alan ikili bir monarşi sisteminin parçası olacaktı.

Sinn Fein, Aralık 1918'deki parlamento seçimlerinde çok büyük başarı kazandı ve Ocak 1919'da İrlanda Parlamentosu'nu (Dail) ilan etmeden önce Avam Kamarası'na yönelik boykotunu uygulamaya koydu. Sovyet hükümeti, başlangıçta İrlanda'nın bağımsız parlamentosunu tanıyan ilk ve tek hükümetti.

İşçi sınıfının grev ve protestoları, Britanya ile bağımsızlık savaşı (1919-1921) boyunca sürdü. Ama İşçi Partisi ve sendika önderliği, Sinn Fein'e siyasi bağlılığını koruyordu. İrlanda Parlamentosu'nun ilk başkanı olan Sinn Fein'den Eamon De Valera, Ağustos 1921'deki sendika kongresinde ayakta alkışlanarak karşılandı. Milliyetçi önderler, o yıl daha sonra, devrimi sonuna kadar götürme yönündeki yapısal yetersizliklerini bir kez daha kanıtlayacak şekilde, Ulster dışındaki 26 idari bölgede İrlanda Özgür Devleti'ni kurarak ülkenin bölünmesini damgalamış olan

Eamon de Valera

Britanya emperyalizmi ile Anglo-İrlanda Antlaşması'nı kabul ederek devrimci mücadelelere erkenden son verdiler.

İrlanda Özgür Devleti, dini ve temel özgürlükleri güvence altına almak şöyle dursun, Katolik Kilisesi'nin buyurgan etkisinin boyunduruğu altındaydı.

Connolly'nin oğlu Roddy'nin önderliğindeki küçük bir azınlık, Lenin ve Troçki'nin önerisiyle Mayıs 1919'da kurulduğunda, Üçüncü (Komünist) Enternasyonal'e bağlılığını resmen ilan etmişti. İrlanda Sosyalist Partisi, Ekim 1917'de, Bolşeviklerin iktidarı ele geçirmesini desteklemek için 10.000 kişilik bir gösteri örgütledi. Komünist

Enternasyonal'in 1920'de ikinci kongresine katılan Roddy Connolly, 1921'de, İrlanda Komünist Partisi'nin (CPI) kuruluşuna önderlik etti. CPI, Anglo-İrlanda antlaşmasına karşı çıktı ve Britanya emperyalizmine karşı mücadeleyi sürdürmek için sosyalist politikaların benimsenmesini talep etti. CPI, bunun ardından, hem Londra'nın oluşturduğu paramiliter Black and Tans'ın hem de İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu'nun (IRA) saldırılarına uğradı.

Ancak, CPI'nın kısa süreli varlığı sırasında sergilediği kayda değer ilerleme, Sovyet rejiminin ve Komünist Enternasyonal'in (Komintern) Joseph Stalin önderliğinde bürokratik yozlaşması eliyle rayından çıkarılacaktı. 1924'te, Komintern, Jim Larkin'in kişisel siyasi aracı olan İrlanda İşçi Birliği ile ilişkiler kurma yararına (zar zor dört yıl sürecek bir ilişki) CPI'yi tasfiye etti.

Günümüzde Paskalya Ayaklanması

İrlanda devleti, başlangıcından itibaren, 1916 Paskalya olaylarına İrlanda'nın Britanya'ya karşı ulusal direnişinin kanıtı olarak sarıldı. Connolly'ye yurtsever bir simge olarak el kondu; onun heykeli bugün Dublin'de duruyor. Hükümetin, Paskalya Bayramı haftası boyunca gerçekleşecek devlet destekli anma etkinliklerini tanıtırken belirttiği gibi, "Resmi Devlet kutlamaları, 1916'yı, her zaman olduğu gibi, İrlanda milliyetçisi güçlerin, kendi kaderini tayin hakkı yönünde karşı konulmaz bir hareket yaratmak için güçlerini devrimci, kültürel ve

dilsel bir hareket ile birleştirdiği an olarak anacak. O kuşağın ideallerini cezbeden Cumhuriyet İlanı, sonraki kuşaklar üzerinde bir esin kaynağı olarak kalmıştır.”

Ancak 1916'nın devrimci ve demokratik özelemleri ile sözde bir süreklilik yönündeki iddialar, giderek daha çok gözden düşmüş İrlanda kapitalist devleti ile açıkça sağcı, büyük sermaye yanlısı ve işçi sınıfı karşıtı politikalar izleyen bütün büyük partiler tarafından dile getirildiğinde, inandırıcı gelmemektedir.

İrlanda'nın tüm düzen partileri, 2008'deki küresel kapitalist krizin ardından, krizi işçi sınıfının sırtına yüklemeyi ve bankaları kurtarmayı amaçlayan milyarlık bir kemer sıkma programını uygulamada görev aldılar. Sonuç, milyarderlerin sayısının 2008-2013 arasında ikiye katlanması ile birlikte, onlarca yıldır hiç olmadığı kadar eşitsiz bir İrlanda toplumdur. Yoksulluktaki ve işsizlikteki devasa artış ve kamu hizmetlerinin ortadan kaldırılması, mevcut toplumsal düzene yönelik tabandan esaslı meydan okumanın mümkün olmamasını sağlamış olan sendika bürokrasileri ve sahte sol partiler tarafından denetlenmiştir.

Paskalya Ayaklanması'ndan yüz yıl sonra, 1897'de Connolly'nin yaptığı siyasi uyarının ve Lenin ile Troçki'nin yürüttüğü siyasi mücadelenin doğruluğu kanıtlanmıştır. Kapitalist bir İrlanda devletinin kurulması, emekçilerin karşı karşıya olduğu ezici yoksulluk ve sömürüden bir çıkış yolu sağlamadı. Milliyetçi önderlik, İrlanda'yı birleştirmekten tümüyle aciz olduğunu kanıtladı; bunun yerine, Kuzey İrlanda'da kardeşi kardeşe kırdıran onlarca yıllık mezhepçi çatışmanın koşullarını oluşturmaya yardım etti.

1916'dan çıkarılacak ders, egemen seçkinlerin yaptığı gibi, bağımsızlığa doğru kararlı yürüyüşe ve ulusal övgüye ilişkin ikiyüzlü propaganda değildir. Aksine, Paskalya Ayaklanması'ndan sonra devam eden yüzyılın deneyimleri, İrlanda işçi sınıfının sosyalist bir programa ve enternasyonalist bir stratejiye bağlı kendi partisini yaratma ihtiyacını doğrulamıştır.

İleri işçiler ve gençler, milliyetçiliğe teslimiyetin nasıl İkinci ve Üçüncü Enternasyonal partilerinin siyasi yozlaşmasına yol açtığının temel derslerini özümsemeli ve kendilerini Troçki'nin dünya sosyalist devrimi perspektifi uğruna Stalinizme karşı verdiği temel mücadele ile eğitmelidir. İrlanda işçi sınıfı, bugün, yazgısını, Britanya'daki, Avrupa'daki ve ötesindeki işçilerin yazgısı ile her zamankinden daha fazla birleştirmelidir. Bu, Dördüncü Enternasyonal'in Uluslararası Komitesi'nin İrlanda şubesinin inşası anlamına gelmektedir.

***